

1Lecziun 36

Test formativ (II)

Rait didactica			Capacitads linguisticas						
Livels linguistics		Cuntegn dal text							
		Cuntegn dal pled							
		Furma da la frasa							
		Furma dal pled							
		Segn e sun							
		Musica							
		Diever							

Accent da la lecziun

Vegn era tractà

Cuntegn

- Verbs reflexivs
- Adverbs
- Verbs modals
- Conjunctiv
- Il perfect, l'imperfect ed il plusquamperfect
- Il diever dal perfect e da l'imperfect
- Il particip preschent ed il gerundi

Finamira

- PDCs repeten ed approfundeschan temas tractads en las lecziuns 19-35.

Material existent

- Xena Ruinatscha, Crimis da Manfred Veraguth, coedizion dal Radio Rumantsch e da la Lia Rumantscha, Cuira, 2005
- Curs da rumantsch grischun 1, lecziuns 1-18, Gieri Menzli, Lia Rumantscha, Cuira, 1988 (e text correspondent en sursilvan, surmiran e vallader)
- Set otg nov, cudesch da linguatg per il stgalim superior, Meds d'instruczion dal Grischun, Cuira, 2001
- Dicziunari electronic 'Pledari Grond', Lia Rumantscha

Exercizi 1

Scriva sin las lingias la dretga furma dal verb reflexiv en parantesa en il perfect.

1. Ils uffants èn sa vestgids/ han sa vestgi spert. (sa vestgir)
2. Nus _____ oz davant il restaurant. (s'entupar)
3. La mamma _____ da dumondas politicas. (s'occupar)
4. _____ vus a la festa? (sa participar)
5. Jau _____ tar el. (sa stgisar)
6. Ils bus _____ davant la staziun. (sa fermar)
7. Vus _____ (stuais) _____ al public. (sa preschentar)
8. Ti _____ per ir a kino. (sa pinar)
9. Jau _____ a la directura da l'uffizi. (sa drizzar)
10. Nus _____ a la situazion. (s'adattar)

Exercizi 2

Cumplettescha las largias cun in dals pleds en parantesa e curregia las frasas sch'i fa basegn.

1. I n'è gea betg _____ (uschè/uschia) che mammas han nagut auter che ballape en il chau.
2. Avant che jau sun sa messa sin via tar mia clienta, hai jau anc infurmà spert Baselì che jau _____ (sun/saja) davent.
3. Has in privel _____ (che/il qual) smanatscha - Cloma Xena Ruinatscha!
4. Quest è tragic. Ma tge _____ (poss/sai) jau far per Vus? Jau sun detectiva e na betg media!
5. La mamma ha fatg in'impressiun _____ (uschè/uschia) credibla, che jau n'hai betg gi dubis ch'insatge saja betg en urden.
6. Quella pulvra fascheva il té da pausa _____ (uschè/uschia) spezial.
7. Jau na ma dastgi betg metter en talas situaziuns, quai _____ (è/saja) gea terribel.
8. Na, jau sneg nagut, ma deplorablamax na _____ (pudais/savais) Vus betg dir vinavant quai ad insatgi, jau stun mal.

Or da Xena Ruinatscha, Gudagnar a tut pretsch

Exercizi 3

Metta ils trais discurs directs en la furma indirecta.

Dunna Casparis, senza professiun, vaiva:

Dapi ch'ils uffants èn gronds, hai jau bler temp liber. Jau hai schizunt memia bler. Mintgatant ma sent jau isolada. Perquai vi jau far insatge per autra glieud... gidar ina persuna pli passada per exempl... u pertgirar uffants... Jau na poss betg adina mo ir a spass e far chaltschiel.

Not Stupan, student, nunmaridà:

Jau legal bler, surtut romans e gassetas. Jau taidlel savens musica classica e jazz. Ina giada u l'autra vom jau a kino. Jau m'interess spezialmain per linguis estras e per pajais esters. Jau siemiel da viadis enturn il mund.

Gion Derungs, scrinari, bab da dus uffants:

Jau n'hai mai lungurella. Jau hai adina insatge da far: jau fatsch mez tut las reparaturas en chasa ed en garascha, jau zambregel cun ils uffants, jau sun en l'uniun da tir, ed il settember vom jau naturalmain a chatscha.

Dunna Casparis, senza professiun, vaiva, di che _____

Not Stupan, student, nunmaridà, raquinta che _____

Exercizi 4, Sursilvan > RG

Transpona las frasas sutwart en rumantsch grischun.

Nus essan parti la damaun. _____

Nus essan buca vegni a casa la notg vargada. _____

Els vendevan rosas. _____

Nus havein lavau ils dents. _____

Els han envidau nus a tscheina. _____

Jeu hai dau in cuors d'engles. _____

Ella ha segiramein detg la verdad. _____

Jeu hai secret si'adressa sin in fegl. _____

Jeu hai giu plascher da vossa viseta. _____

Dapi ch'ils affons ein gronds, lavura ella sco guida da viadi. Cura ch'els eran pigns saveva ella buc ir naven aschi
ditg. _____

Ier sun jeu buca staus a scola. _____

Ti has durmiu tochen las diesch. _____

Ella ha fatg concuors, ella ha riscau memia bia. _____

Quella caussa ha fatg quitaus a mi. _____

Ella haveva gia survegniu sia brev, cura ch'el ha telefonau ad ella. _____

Encurend la ventira eis ella ida per il mund entuorn. _____

Ei spitgava ella mintga sera, avon che stizzar la cazzola. _____

Nus eran gia stadas en vacanzas avon che la perioda da macort'aura haveva entschiet. _____

Tremblond dalla tema eis el fugius dalla gassa giu. _____

Exercizi 4, Surmiran > RG

Transpona las frasas sutvert en rumantsch grischun.

Nous ischan partias la dumang. _____

Nous n'ischan betg nias a tgesa la notg passada. _____

Els vendevan rosas. _____

Nous ans vagn lavo igls daints. _____

Els ans on anvido a tschagna. _____

Ia va do en curs d'engles. _____

Ella ò detg veiramaintg la verdad. _____

Ia va scretg la sia adressa sen en figl. _____

Ia va gia plascheir dalla vossa viseta. _____

Siva tg'igls unfants èn gronds, laboura ella scu guida da viadi. Cura tg'els eran pitschens na pudeva ella betg eir davent usche dei. _____

Ier na sunga betg sto a scola. _____

Te ast durmia anfignen las diesch. _____

Ella ò fatg concurs, ella ò risco mengia bler. _____

Chesta tgossa am ò fatg quitos. _____

Ella veva gio survagnia la sia brev, cura tg'ella l'ò telefono. _____

Tschartgond la vanteira è ella eida pigl mond anturn _____

Ei la spitgiva mintga seira, avant tgi stidar la gleisch. _____

Nous eran gio stadas an vacanzas avant tgi la perioda da treid'ora veva antschet. _____

Tramblond da la tema è el mitschia giu dalla giassa. _____

Exercizi 4, Vallader > RG

Transpona las frasas sutvert en rumantsch grischun.

No eschan partits la daman. _____

Nus nun eschan gnids a chasa la not passada. _____

Els vendaivan rössas. _____

No ans vain lavà ils daints. _____

Els ans han invidà/invidats a tschaina. _____

Eu n'ha dat ün cuors d'inglais. _____

Ella ha dit sgüramaing la vardà. _____

Eu n'ha scrit si'adressa sün ün fögl. _____

Eu n'ha gnü plaschair da vossa visita. _____

Daspö cha'ls uffants sun gronds, lavura ella sco guida da viadi. Cur ch'els d'eiran pitschens nu pudaiva
ella/pudaiv'la ir davent uschè lönc. _____

Her nu sun eu/suna stat a scoula. _____

Tü hast durmi fin a las desch. _____

Ella ha fat concuors, ella ha ris-chà massa bler. _____

Quista cosa am ha fat pissers. _____

Ella vaiva fingià survgnü sia charta, cur ch'el tilla ha telefonà. _____

Tscherchond la furtüna es ella ida per il muond intuorn. _____

Ei tilla spettaiva mintga saira, avant da stüzzar la glüm. _____

Nus d'eiran fingià stattas in vacanzas avant cha la perioda da trid'ora vaiva cumanzà. _____

Tremblond da la temma es el mütschi giò da la giassa. _____

Exercizi 5

Scriva l'istorgia en il passà e metta ils verbs en parantesa en la furma correcta.

Ina chaussa fatala

Signur Schneider da Brüttisellen (ir) _____ a l'entschatta da las vacanzas da stad la notg da la dumengia sin il glindesdi cun sia rulotta sur il Gottard vers il sid. Cunquai ch'igl (avoir) _____ pauc traffic, (vegnir) __ el _____ spert vinavant. Sia dunna (sa metter) _____ a durmir en la rulotta fermada vi da l'auto, schebain che quai (esser) __ scumandà. Enturn las 4 da la damaun, curt suenter Milaun, (sentir) _____ signur Schneider _____ ina pressiun en la vaschia. El (sa fermar) _____ sin ina plazza da pussar da l'autostrada ed (sa render) _____ en quel lieu quiet, reservà als umens. En quel mument (sa dasdar) _____ sia dunna, (percorscher) _____ che l'auto (star) _____ airi e (sa decider) _____ era da liquidar quel affar urgent, natiralmain en la partiziu reserveda a las dunnas. Curt suenter (turnar) _____ signur Schneider tar l'auto, (pensar) _____ che sia dunna (durmir) _____ en la rulotta, na vul betg la dasdar e (partir) _____ senza sminar insatge...

Exercizi 6

Translatescha il text sutvert cun agid dal Pledari Grond. Fa attenziun al diever dal temp.

Bohrinsel kenterte: Rettung im Sturm

Halifax. – Aus dem sturmgepeitschten Nordatlantik barg am Freitag ein kleiner Schlepper die 27 Besatzungsmitglieder der schwimmenden Bohrinsel „Rowan Gorilla 1“. Diese kenterte am Donnerstag vor der Küste der kanadischen Provinz Nova Scotia, rund 2000 km östlich von New York, in zwölf Meter hohen Wellen. Die geretteten 25 Männer und zwei Frauen wurden fast 24 Stunden mit ihrer geschlossenen Rettungsinsel von Sturm und Wellen hin und her geschleudert; viele waren seekrank. Sie verliessen die Bohrinsel am Donnerstagnachmittag kurz vor deren Kentern. Was aus ihr wurde, stand am Freitag nicht fest. Die 90x90 m messende Bohrinsel bekam nach Angaben ihrer Betriebsfirma Schlagseite, nachdem einer ihrer Ballasttanks in der von einem Orkan aufgewühlten See barst.

Soluziun, Exercizi 1

Scriva sin las lingias la dretga furma dal verb reflexiv en parantesa.

1. Ils uffants **han sa vestgì / èn sa vestgids** spert.
2. Nus **avain ans entupà / essan ans entupads** oz davant il restaurant.
3. La mamma **ha s'occupà / è s'occupada** da dumondas politicas.
4. **Avais as participà / Essas as participads** a la festa?
5. Jau hai **ma stgisà / sun ma stgisà(-da)** tar el.
6. Ils bus **han sa fermà / èn sa fermads** davant la staziun.
7. Vus **avais as stuì preschentar** al public. / Vus **avais stuì as preschentar** al public.
8. Ti **has ta pinà / ti es ta pinà (-da)** per ir a kino.
9. Jau **hai ma drizzà / sun ma drizzà (-da)** a la directura da l'uffizi.
10. Nus **avain ans adattà / essan ans adattads (-das)** a la situaziun.

Soluziun, Exercizi 2

Cumplettescha las largias cun in dals pleds en parantesa e curregia las frasas sch'i fa basegn.

1. I n'è gea betg **uschia** che mammas **n'han nagut** auter che ballape en il chau.
2. Avant che jau sun **ma** messa sin via tar mia clienta, hai jau anc infurmà spert Baseli che jau **saja** davent.
3. Has in privel **che** smanatscha - Cloma Xena Ruinatscha!
4. **Quai** è tragic. Ma tge **poss** jau far per Vus? Jau sun detectiva e **betg** media!
5. La mamma ha fatg in'impressiun **uschè** credibla, che jau n'hai betg gi dubis ch'insatge **na saja betg** en urden.
6. Quella pulvra fascheva il té da pausa **uschè spezial**.
7. Jau na ma **dastgia** betg metter en talas situaziuns, quai **saja** gea terribel.
8. Na, jau **na sneg** nagut, ma deplorablamax na **pudais** Vus betg dir vinavant quai ad insatgi, jau stun mal.

Or da Xena Ruinatscha, Gudagnar a tut pretsch

Soluziun, Exercizi 3

Metta ils trais discurs directs en la furma indirecta.

Dunna Casparis, senza professiun, vaiva, di **ch'ella haja bler temp liber dapi ch'ils uffants èn gronds. Ella haja schizunt memia bler. Mintgatant sa sentia ella isolada. Perquai veglia ella far insatge per autra glieud... gidar ina persuna pli passada per exempl... u pertgirar uffants... Ella na possia betg adina mo ir a spass e far chaltschiel.**

Not Stupan, student, nunmaridà, raquinta **ch'el legia bler, surtut romans e gasettas. El taidlia savens musica classica e jazz. Ina giada u l'autra giaja el a kino. El s'interessia spezialmain per linguis estras e per pajais esters. El siemia da viadis enturn il mund.**

Gion Derungs, scrinari, bab da dus uffants di **ch'el n'haja mai lungurella. El haja adina insatge da far: el fetschia sez tut las reparaturas en chasa ed en garascha, el zambregia cun ils uffants, el saja en l'uniun da tir, ed il settember giaja el naturalmain a chatscha.**

Soluziun, Exercizi 4

Transpona las frasas sutvert en rumantsch grischun.

Nus essan partids la damaun.

Nus n'essan betg vegnids a chasa la notg passada.

Els vendevan rosas.

Nus avain lavà ils dents.

Els ans han envidà a tschaina./Els han envidà nus a tschaina.

Jau hai dà in curs d'englais.

Ella ha segiramanit ditg la vardad.

Jau hai scrit sia adressa sin in fegl.

Jau hai giì plaschair da vossa visita.

Dapi ch'ils uffants èn gronds, lavura ella sco guida da viadi. Cur(a) ch'els eran pitschens na pudeva ella betg ir davent uschè ditg.

Ier na sun jau betg stà a scola.

Ti has durmì (en)fin las diesch.

Ella ha fatg concurs, ella ha ristgà memia bler.

Questa chaussa m'ha fatg quitads./Questa chaussa ha fatg quitads a mai.

Ella aveva già survegnì sia brev, cur(a) ch'el l'ha telefonà./..., cur(a) ch'el ha telefonà ad ella.

Tschertgond il cletg/la ventira/la fortuna è ella ida per il mund enturn.

El la spetgava mintga saira, avant che stizzar la glisch./El spetgava ella mintga saira, avant che stizzar la glisch.

Nus eran già stadas en vacanzas avant che la perioda da trid'aura aveva cumenzà.

Tremblond da la tema è el fugì giu da la giassa./Tremblond da la tema è el fugì da la giassa giu.

Soluziun, Exercizi 5

Scriva l'istorgia en il passà e metta ils verbs en parantesa en la furma correcta.

Ina chaussa fatala

Signur Schneider da Brüttisellen è à a l'entschatta da las vacanzas da stad la notg da la dumengia sin il glindesdi cun sia rulotta sur il Gottard vers il sid. Cunquai ch'igl **aveva** pauc traffic, è el **vegnì** spert vinavant. Sia dunna **era sa messa** a durmir en la rulotta fermada vi da l'auto, schebain che quai è scumandà. Enturn las 4 da la damaun, curt suenter Milaun, **ha** signur Schneider **senti** ina pressiun en la vaschia. El **è sa fermà** sin ina plazza da pussar da l'autostrada ed **è sa rendì** en quel lieu quiet, reservà als umens. En quel mument **è** sia dunna **sa dasdada, ha percurschì** che l'auto steva airi ed **è sa decidida** era da liquidar quel affar urgent, natiralmaint en la partiziun reservada a las dunnas. Curt suenter **è** signur Schneider **turnà** tar l'auto, **ha pensà** che sia dunna **dormia** en la rulotta, na la **vuleva** betg **dasdar** ed **è partì** senza sminar insatge...

Soluziun, Exercizi 6

Translatescha il text sutvert cun agid dal Pledari Grond. Fa attenziun al diever dal temp.

Plattafurma cupitgada: salvament or da la malaura

Halifax. – Venderdi (passà) ha in pitschen runanavs salvà ils 27 commembors da l'equipa da la plattafurma da sondar flottanta “Rowan Gorilla 1” or da l'Atlantic dal Nord burascus. Quella era cupitgada gievgia en las undas da dudesch meters autezza davant la riva da la provinza canadaisa Nova Scotia, var 2000 km a l'ost da New York. Bunamain 24 uras eran ils salvads, 25 umens e duas dunnas, vegnids schlavazzads vi e nà da l'orcan e da las undas en lur insla da salvament serrada; blers avevan survegnì il mal da mar. Els avevan bandunà la plattafurma da sondar gievgia suentermezdi curt avant che quella era cupitgada. Tge ch'è succedì cun la plattafurma na savev'ins venderdi betg anc dir per franc. Tenor indicaziuns da l'interpresa responsabla era la plattafurma da 90 x 90 m sa sbassada d'ina vart, suenter ch'in da ses tancs da ballast era schluppà en la mar leventada da l'orcan.